

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XVI ★ Ourense Agosto - Setembro de 1934 ★ Núm. 128 - 129

DON SALVADOR CABEZA DE LEÓN

Tiñan outro ulido as primadeiras, resoaban as cántigas encol da campía con máis ledó són.

Un grande pobo cuase inédito durmía na soma verde das carballeiras.

Cada pedra de Sant-Iago era fonte nova de alboradeiro deitar, pros que chegaban co beizo sedento, os versos dos poetas nacían mollados de bágoas entusiastas.

D. Salvador vivíu no longo solpor do Romantísmo, e d'aquila ficoulle o grande xesto liberal da verba ceibadora e a confianza na bondade orixinaria dos homes.

Aquila Galiza dos Precursores e dos post-precursores ofrecíase como a Polonia aos ensonos de Adám Mickiewicz, como a Grecia ós voluntarios de Byron: a fermosa dona apreixada pol-os nós da serpe, e coidaban fulminar ca lanza de lús da verba a cabeza fedenta do dragón.

Laiáronse moito, cecáis foron máis ditosos que nós. ¿Quén lles tolle o disfruite das primeiras fronteas ergueitas, dos primeiros curazóns limpos?

Entón a Economía non tiña rubido da dispensa á biblioteca, nin se tiña sentado no salón dos retratos anterros e dos degaros adolescentes.

D. Salvador tiña a limpidez dos ollos propia dos criados na fé de non ser o dereito unha fermosa Utopía. ¡Que inocentes os materialistas co seu sobrecello estilo Wirchow, que ben emparexaban baixo as frondas, dialogando, o teólogo criado en Sanseverino e o xurista afeito con Savigny a sentir o dereito como canto épico dos pobos!

Cando escuítamos a derradeira leizón de D. Salvador no Paraninfo da Universidade, coidabamos asistir á vella Sorbona animada pol-a verba de Michelet sabéndose escoitada por total-as minorías escolleitas do tempo. Co ela pechaba un vivir enteiro adicado a erguer dende a cadeira as esenzas máis puras da concenza ca mesma fé do primeiro tremor inaugural.

Pra nós D. Salvador foi a Universidade galega no tempo longo da loita

contra o sentido adiministrativo, contra o fito da carreira matando a formación delicada e guiadora da frol da mocidade. Por iso a nosa door sabémola conxunta ca door non eispresada de moitas xentes que agora en Bergantiños, en Lemos, no Ribeiro, en calquer recanto ou vila da Galiza, ou aos ordeados na roita de un escalafón, gardan con as millores lembranzas da mocidade, a emozón das leizós de Dereito Internazonal, aqueles ensaios de Sociedade Universal destinada a domear as duras apetenzas da forza e do imperialismo, a espranza liberal alomeando os hourizontes aínda escurecidos pol-as estroituras da Sta. Alianza, e sobretudo, un conceito de Europa.

Moito deberon sufrir os homes do estilo de D. Salvador cos primeiros cañonazos de 1914. A Europa morría na vergonza da claudicación que o espírito de xustiza non perdoa. Xa non sería espello e fito pras outras familias da humanidade.

Mais outra fé irmã animaba o espírito de D. Salvador. A fé na Galiza inmorrente. Il coneceu a emozón inzial da descuberta do roteiro. Cando baixaba á Mariña a «marea viva petaba nas Torres» do Oeste ca dura fadalidade d'unha serán de Rosalía. Cando vagaba pol-os camiños que procurou o Tambre, esmaltados pol-a severa primadeira dos érmos, vibraban nos ceus as arelanzas poderosas e lonxaas do Bardo da Ponteceso.

Endexamáis desertou do posto de honra da falanxe de ferro, pol-a morte cada día estreitada, na agarda da xuventude. E isa xuventude naceu, e froleceu, e avencellando de amor e agradecimento ao vello méstre, d'ulle o trunfo merescido.

D. Salvador erguendo a vos rexa e moza ao remate dos mítins galeguistas, D. Salvador presidindo as xuntanzas dos traballos do Seminario de Estudos Galegos, foi a exemplaridade dos Precursores guiando aos bóns e xenerosos ao conqwerimento da Galiza pormetida. ¡Ditoso e belido destiño!

Non queremos n-ista lembranza entrar no estudo da forte i-escolleita laboura de D. Salvador. Poeta de fidalga genealogía, historiador evocador ao estilo dos Thierry, prosista de párrafo ondeado como o mar vibradoiro cos ventos do espírito, centífico da escola non hipotecada nos compromisos ca vulgaridade, e outra arte non crasificada nas teorías dos xéneros literarios: conversador de outa e fina sementeira. Nós soio queremos sinalar ista impresión que como badelar de lembranza, énchenos ao entrar no sagro ámbito de Compostela: xa non é a mesma cibdade nin a mesma legría. Falla o sorrir bó, e a aberta optimista. Falla o consello de D. Salvador, a súa legría de petrucio non saúda a nosa chegada. E sabemos os redaitores de NÓS non ser impresión de un intre fuxitivo, pois como bóns galeguistas descoñecemos o esquecemento. Mais tamén como bóns galeguistas hemos sabere gardar a lembranza do Méstre, sentilo acarón de nosoutros cada hora, e

loitar, ledamente, como ii loitou pra faguer â Galiza soñada baixo o mesmo signo de emozón pol-os románticos de onte, e pol-os mozos de hoxe.

A V I D A

A vida de Don Salvador Cabeza de León estivo de cote adicada â vida universitaria.

Distingueuse sendo estudante, coma sendo o millor alumno de escola compostelá, merecendo por elo ser condecorado pol-o Goberno, en 1882, co-a Cruz de «Isabel la Católica».

En 1887, o Claustro de Santiago nomeouno Profesor auxiliar da Facultade de Dereito, desempeñando principalmente a cadeira de Dereito Internacional e a de Dereito Mercantil.

Por entón, figurou no movemento rexionalista, a carón e baixo a conduta d'Alfredo Brañas, a quen sigueu con entusiasmo. Apagado aquil movemento, Cabeza de León gardou sempre a mesma convicción e o mesmo sentimento, embora non figurara nunca en primeiro termo na políteca, â que semella ter tido pouca afeizón.

En 1903 obtivo a cadeira de Internacional por oposición.

En 1918 foi eleito pra Decano da Facultade, no que foi despóis confirmado e qu'ocupou deica â sua morte.

En 1919 encarregouse tamén da cadeira de Dereito Canónico.

Foi mantedor do Certame Histórico orgaizado pol-o Concello Compostelán en 1909, co gallo do Centenario da guerra da Independenza; do Certame da Virtude e do Traballo tido en 1923 no Ferrol en honra do Marqués d'Amboaxe, i en 1924, da Festa da Língua Galega, orgaizada pol-a Liga d'Amigos de Santiago.

Pertenceu dend'a sua fundación â Academia Galega, e igualmente ao Seminario de Estudos Galegos, no que estivo ao frente da Seizón de Historia, sendo elexido Presidente do Seminario en 1926.

Pertencia, ademáis, ao Instituto Histórico do Minho de Viana do Castelo, â Sociedade Martíns Sarmiento, de Guimarães, e era correspondente da Academia da Historia, de Madrí, dende 1918, da Española dende 1927, e da de Belas Artes de Madrí.

Foi tamén Concellal de Santiago en 1905, e Alcalde en 1911; Segretario da Sociedade Económica d'Amigos do País compostelá, e despóis Arquivero da mesma; Presidente da Liga d'Amigos de Santiago, e da Comisión redactora do Estatuto Autonómico de Galiza, que foi aprobado pol-a Asambrea de Concellos.

No curso de 1933-34, tocoulle a xubilación. Pra escoital-a sua lección

derradeira—dada no Paraninfo da Universidade Compostelá, por non coller a xente na aula ond'il espricaba—acodiron as mais notabres persoalidades da intelectualidade galega, qu'aquil día congregouse ao seu redor. Cabeza de León espricou alí unha fermosa síntese dos seus estudos e opinións en col do Tribunal Internacional de la Haya.

Non embargante, instado pol-a Faculdade, sigueu espricando a sua cadeira vountariamente deica fin de curso. A sua leición derradeira efetiva, dada o día 20 de maio d'iste ano, tivo un final emocionante co-a despedida que lle fixeron os seus alumnos. Amañecendo o día seguinte, faleceu de súpeto Don Salvador. O seu enterro foi unha imponente manifestación.

A O B R A

Don Salvador Cabeza de León foi poeta nos seus anos mozos. Os seus escritos poéticos están recollidos no libro PRIMICIAS publicado na soada Biblioteca Gallega de Martínez Saizazar.

O resto da sua obra pódese clasificar en duas sezóns: estudos xurídicos e estudos históricos.

Antr'os estudos xurídicos podemos mentar os seguintes:

ALGUNAS IDEAS DE SAAVEDRA FAJARDO REFERENTES AL DERECHO INTERNACIONAL.

EL SISTEMA DE LA PERSONALIDAD DEL DERECHO.

DICTAMEN acerca del funcionamiento de la Dotación Carnegie para el mantenimiento de la paz.

RESPOSTA ao inquérito do JOURNAL DES NATIONS de Genebra en col do probrema do desarme.

Colaboración no Estatuto Galego.

Antre os estudos históricos:

NOTAS SOBRE LA DISCIPLINA ESCOLAR EN LA UNIVERSIDAD DE SANTIAGO DURANTE LOS SIGLOS XVI, XVII Y XVIII.

FUNDACIÓN BENÉFICA RAMÓN PLÁ.

EL MOMENTO ACTUAL DE ESPAÑA.

UN EPISODIO DE LA VIDA ACADÉMICA DE D. DOMINGO FONTÁN.

O CONDE DE MONTERREY E A UNIVERSIDADE DE SANT'IAGO.

A INSINANZA DO DEREITO ROMÁN NA UNIVERSIDADE DE SANT-IAGO HASTRA O PLAN DE ESTUDOS DE 1772.

NOTAS DE UN PREITO SOBRE APROVEITAMENTO DE UNHA BALEA.

Compre faguer notar que o mais da obra de D. Salvador Cabeza anda espallado en xornais, revistas e boletís técnicos, sen falar dos seus discursos, dos que tivo moitos notabres, pois tivo merecida sona d'orador.